

Huvudmannen för Kunskapsskolan i Nacka
Kunskapsskolan i Sverige AB
Virkesvägen 3
120 30 Stockholm

2005-10-04
1 (2)
Dnr 54-2005:235

Genomförd inspektion av utbildningen vid den fristående grundskolan Kunskapsskolan i Nacka

Bakgrund

Skolverket har till uppgift att utöva tillsyn över och granska kvaliteten i utbildningen i fristående grundskolor. Inspektionen skall ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet vid skolan uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående grundskola och ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Skolverket har genomfört inspektion vid den fristående grundskolan Kunskapsskolan i Nacka. Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt vilka bedömningar som gjorts av Skolverket.

Skolverkets bedömning och beslut med anledning av inspektionen

Skolverket bedömer att verksamheten vid Kunskapsskolan i Nacka, med undantag av nedanstående kritikområden, övergripande är av god kvalitet och ligger väl i linje med de nationella bestämmelserna och målen för grundskolan.

Inspektionen visar dock på vissa områden som behöver utvecklas (förbättringsområden) samt brister i verksamheten i förhållande till författningarna (kritikområden). Dessa redovisas nedan.

Förbättringsområden

Skolverket har i den bilagda rapporten uppmärksammat huvudmannen på följande områden där skolan behöver utveckla sin verksamhet:

- andelen lärare med utbildning avsedd för undervisning i hem- och konsumentkunskap och slöjd bör öka,
- skolans arbetsmiljö bör utformas så att erforderliga hjälpmedel för studierna tillhandahålls och att elever känner att de har arbetsro och kan utnyttja studietiden effektivt i skolan.

Kritikområden

Av bilagda rapport framgår att det även finns brister i verksamheten i förhållande till författningarna:

- skolans undervisning i hem- och konsumentkunskap bygger på att ansvaret för delar av elevernas utbildning överläts till föräldrarna vilket inte är förenligt med skolförfattningarnas krav (1 kap. 2 § skollagen),
- skolans upplägg med s.k. hemstudiedagar är inte förenligt med de krav som ställs på utbildningen vid en fristående grundskola (9 kap. 2 § skollagen).

Uppföljning

Senast den 15 januari 2006 skall huvudmannen redovisa till Skolverket vilka åtgärder som vidtagits inom kritikområdena.

På Skolverkets vägnar

Leif Davidsson
Överdirektör

Anette Älmdalen
Undervisningsråd

I beslutet har även enhetschefen Marie-Hélène Ahnborg och undervisningsrådet Claes-Göran Aggebo deltagit.

Bilaga

Rapport med bilagor

Kopia till

Nacka kommun

Enligt fastställd sändlista

Inspektion av utbildningen vid den fristående grundskolan Kunskapsskolan i Nacka

1 Inspektionens syfte och genomförande

Utbildningen vid fristående grundskolor står enligt 9 kap. 11 § skollagen under tillsyn av Statens skolverk. Skolverket skall också enligt sin instruktion granska kvaliteten i skolväsendet. Med anledning av detta har inspektion genomförts vid Kunskapsskolan i Nacka.

Detta är Skolverkets första inspektion av skolan sedan den startade sin verksamhet höstterminen 2001. Inspektionen har bestått av dokumentstudier samt besök vid skolan den 22 februari 2005 och har utförts av undervisningsrådet Anette Älmdalen och experten Ulf Lindberg. Besöket har föregåtts av kontakter och samtal med skolans huvudman respektive skolans rektor, som av Kunskapsskolan benämns skolchef (här kallad rektor), för planering och informationsutbyte. Vid besöket fördes samtal med företrädare för skolans huvudman, rektorn, lärare, skolsköterskan, elever och föräldrar. Dessutom granskades lokaler, utrustning och läromedel och besök i verksamheten genomfördes.

Eleverna från Kunskapsskolan i Nacka får delar av sin undervisning vid Kunskapsgården i Falun. Huvudmannen bedriver verksamhet vid två s.k. kunskapsgårdar och Skolverket har granskat verksamheten vid båda dessa under våren 2005. En bedömning av verksamheten vid kunskapsgårdarna redovisas i en särskild PM (dnr 2004:3288) som bilagts denna rapport.

Skolverket har i samband med inspektionen haft kontakt med Nacka kommun angående kommunens rätt till insyn i skolans verksamhet. På uppdrag av Nacka kommun genomfördes under våren 2003 en observationsstudie vid skolan, vilken resulterade i en rapport som Skolverket har tagit del av. Kunskapsskolan i Nacka deltar i övrigt i de utvärderingar och kvalitetsuppföljningar som kommunen initierar.

Inspektionen har inriktats på att kontrollera om skolans utbildning uppfyller kraven för godkännande och rätt till bidrag enligt 9 kap. skollagen, 1 a kap. förordningen (1996:1206) om fristående skolor samt de övriga författningar som återges i bilaga. Inspektionens uppgift är att klargöra om och hur väl en verksamhet fungerar i förhållande till författningarna.

Alla faktauppgifter i rapporten är, förutom då annat anges, hämtade ur den dokumentation som skolan har lämnat till Skolverket eller den information som lämnats av ledningen för skolan. Huvudmannen för Kunskapsskolan i Nacka har givits möjlighet att lämna synpunkter på rapportens faktadel.

2 Allmänna förutsättningar för verksamheten

2.1 Skola

Skolverket godkände Kunskapsskolan i Nacka som en fristående grundskola för årskurserna 5 – 9 genom beslut den 29 november 1999 (dnr 1999:1044). Enligt godkännandet har skolan rätt till bidrag från elevernas hemkommuner och får anordna provning och utfärda betyg för skolans egna elever enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet.

Kunskapsskolan i Nacka startade läsåret 2001/02 och omfattar årskurserna 6 – 9. Skolans elever är huvudsakligen folkbokförda i Nacka kommun men skolans upptagningsområde är hela Stockholmsområdet. Övervägande delen av eleverna kommer resande till skolan med kommunala färdmedel.

Skolans huvudman inkom den 12 maj 2005 med en ansökan till Skolverket angående godkännande och rätt till bidrag från elevernas hemkommuner för fristående grundsärskola. Skolverket beslutade den 12 september 2005 om godkännande från och med den 15 september 2005 och rätt till bidrag från och med den 1 januari 2006 (dnr 43-2005:1517).

2.2 Huvudmannens rättskapacitet

Huvudman för Kunskapsskolan i Nacka är Kunskapsskolan i Sverige AB med säte i Stockholm. Huvudmannens organisationsnummer är 556566-1815. Av huvudmannens registreringsbevis framgår att bolaget skall bedriva grundskole- och gymnasieundervisning i form av fristående skolor, samt därmed förenlig verksamhet.

2.3 Stabilitet

Ekonomi

Skolverket har tagit del av Kunskapsskolan i Sverige AB:s årsredovisning för räkenskapsåret den 1 juli 2003 – den 30 juni 2004. Enligt bolagets resultaträkning gjordes en vinst. Årsredovisningen och räkenskaperna har granskats och godkänts av auktoriserad revisor.

Kunskapsskolan i Nacka har redovisat en budget för verksamhetsåret 2004/05. Utifrån ett planeringsunderlag tilldelas skolan läsårsvis en budgetram som är fastlagd av huvudmannens styrelse. Rektorn vid skolan har möjlighet att fördela resurser efter skolans behov inom ramen för den givna budgeten.

Elevantal

Eleverna på skolan fördelade sig, vid Skolverkets inspektionsbesök, enligt följande;

Årskurs	6	7	8	9	Totalt
Antal elever	56	47	89	75	267

Enligt redovisad elevprognos för läsåret 2005/06 står 115 elever i kö till skolans årskurser 6 och 7. Av denna beräknas ca 60 – 70 elever slutgiltigt tacka ja till en plats på skolan. En stor elevgrupp om 75 elever lämnar skolan efter att ha slutfört årskurs 9, vilket betyder att det troligen blir en smärre minskning av det totala elevantalet på skolan under nästa läsår. Kunskapsskolan i Nacka har under innevarande läsår haft en mycket låg elevomsättning om cirka en procent.

Rektorn menar att det råder stark konkurrens om eleverna mellan skolorna i kommunen. De informationsmöten och ”öppet hus” som regelbundet anordnas för intresserade föräldrar och elever har fått stor uppskattning och lockat många besökare.

Skolans tillväxt har inte sammanfallit med den ursprungliga planeringen. Fullt utbyggd skall skolan ha 400 elever. Företrädaren för skolans huvudman menar att skolans strävan måste vara att snarast möjligt öka elevantalet vid skolan.

Enligt skolans verksamhetsplan är skolans strategi för att nå en ökad efterfrågan på elevplatserna att utveckla skolans kvalitet för att vara en attraktiv skola med gott rykte.

2.4 Principer för intagning

Vid ansökan om godkännande av skolan uppgavs att skolan skall vara öppen för alla, en princip som också tillämpas. Vid fler sökande än platser tillämpar skolan syskonförtur i första hand och därefter anmälningsdatum till skolans kö.

2.5 Skolhälsovård

Skolhälsovården omfattar hälsokontroller, vaccinationer och enkla sjukvårdsinsatser. Skolsköterskan finns på skolan två dagar i veckan och skolläkaren kommer till skolan en dag per månad. Skolkurator finns på skolan 1 – 2 dagar i veckan.

Skolan upphandlar tjänsterna från Nacka kommun, team Stöd och Hälsa. Skolsköterskan och kuratorn ingår båda i skolans elevvårdsteam.

2.6 Registerkontroll

Inför anställning av personal vid skolan begär skolan in utdrag ur Rikspolisstyrelsens belastningsregister.

2.7 Avgiftsfri utbildning

Skolan tar inte ut avgifter för undervisning, material eller skolmåltider.

Det kan förekomma aktiviteter på friluftsdagar som är kostnadsbelagda för eleverna. Vid dessa tillfällen finns det alltid kostnadsfria alternativ att välja.

2.8 Bedömning

Skolverket bedömer att Kunskapsskolan i Nacka uppfyller de allmänna förutsättningar som krävs för verksamheten.

Utbildningen vid fristående skolor skall vara avgiftsfri för eleverna. Det får dock förekomma enstaka inslag i verksamheten som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna. Vid skolan förekommer aktiviteter på friluftsdagar som är kostnadsbelagda. Skolverket vill göra huvudmannen uppmärksam på att det inte är förenligt med principen om lika tillgång till utbildning och den värdegrund skolagen ger uttryck för att vissa elever av kostnadsskäl skall behöva avstå från aktiviteter i skolan.

3 Kunskaper och färdigheter

3.1 Skolans organisation och ledning

Kunskapsskolan i Nacka är en av 16 fristående grundskolor som Kunskapsskolan i Sverige AB driver. Samtliga skolor följer samma utbildningskoncept och pedagogiska metod. För ledning av verksamheten har huvudmannen en verkställande direktör och två regionchefer samt ett huvudkontor med ett antal stödfunktioner. Rektorn ansvarar inför huvudmannen för skolans verksamhet. Rektorn har arbetat vid skolan sedan november 2002.

Kunskapsskolan i Nacka har ingen egen styrelse utan ingår i Kunskapsskolan i Sverige AB. Rektorn deltar aldrig vid huvudmannens styrelsesammanträden utan rapporterar till regionchefen, som är föredragande i styrelsen för ärenden rörande skolan. Styrelsen handhar främst företagsövergripande ekonomiska och strategiska frågor. Den sammanträder tre gånger per termin.

Rektorn vid Kunskapsskolan i Nacka beskriver sitt ansvar för skolan som övergripande avseende såväl pedagogik som ekonomi. Han har också personalansvar och tillsammans med regionchefen ansvar för skolans utveckling. Rektorn utövar sitt pedagogiska ledarskap genom att vara involverad i den dagliga verksamheten och i de sammanhang där undervisningen planeras, vilket också bekräftas av föräldrar, lärare och elever. Rektorn är utbildad idrottslärare och har mångårig skolledarerfarenhet från den kommunala grundskolan.

För varje ämne finns en ämnesansvarig lärare på skolan med ansvar för övergripande frågeställningar kring ämnet och för att sammankalla konferenser vid betygssättning. Ämnesansvariga från huvudmannens alla skolor samlas till gemensamma ämnesdagar för att utbyta erfarenheter. En viktig funktion för ämnesdagarna är att bidra till att undervisningen på skolorna blir likvärdig. Ämnesdagarna leds av en lärare med centralt ämnesansvar inom företaget.

Eleverna och den pedagogiska personalen arbetar i tre arbetslag, uppdelat i ett arbetslag för vardera årskurserna 8 respektive 9 samt ett gemensamt arbetslag för årskurserna 6 och 7. Arbetslagen har ett delegerat ansvar för den dagliga verksamheten och för att målen i verksamhetsplanen följs. Inom arbetslaget, som leds av en arbetslagsledare, fördelas arbetsuppgifterna. Arbetslagsledarna deltar i skolans ledningsgrupp och är länken mellan arbetslaget och rektorn. I ledningsgruppen ingår därutöver rektorn och skolans koordinator. Ledningsgruppen träffas varannan vecka, diskuterar och tar beslut i pedagogiska och organisatoriska frågor. All perso-

nal vid skolan samlas en gång varannan vecka till ett s.k. stormöte. Beslutsvägarna inom skolan upplevs som korta enligt de intervjuade lärarna.

Skolans elever är indelade i åldershomogena basgrupper. Basgrupperna har vardera ca 20 elever med en lärare, s.k. handledare. Skolan har totalt 14 basgrupper. Skoldagen börjar och avslutas med att eleverna samlas i basgruppen för planering och reflektion, en s.k. basgruppssamling.

3.2 Lärarkompetens

Vid tidpunkten för Skolverkets besök fanns enligt skolans dokumentation sexton lärare (exklusive tjänstlediga) anställda för undervisning, motsvarande 14,7 heltidstjänster. Skolan har utbildade lärare för den undervisning de bedriver i svenska (5), matematik/NO (3), SO (4), engelska (5) och moderna språk (4).

Vid Kunskapsgården i Falun, där kursveckor bedrivs i ämnena hem- och konsumentkunskap, slöjd och bild arbetar lärare som har ämneskompetens och pedagogisk erfarenhet, men saknar lärarutbildning. Ingen lärare vid Kunskapsskolan i Nacka har lärarutbildning i hem- och konsumentkunskap eller slöjd trots att delar av undervisningen i dessa ämnen bedrivs vid skolan.

För elevernas musikundervisning har en musiklärare varit korttidsanställd vid skolan under drygt tre månader, från mitten av november till utgången av februari. Eleverna som Skolverket talade med påtalade att de inte var nöjda med denna tillfälliga lösning för undervisning i ämnet. Rektorn har påbörjat rekryteringsarbetet för anställning av en musiklärare vid skolan från och med nästa läsår.

Det finns en kompetensutvecklingsplan upprättad för skolans personal och de har också deltagit i ett varierat utbud av utbildningar, vilka anordnas av Kunskapsskolans centrala organisation. De intervjuade lärarna upplever att det är väl tillgodosett med kompetensutveckling och fortbildning.

3.3 Lokaler och utrustning

Skolan är en före detta kommunal skola som är ombyggd enligt Kunskapsskolans koncept med öppna arbetsytor, flera mindre studierum, ett antal rum för bl.a. basgruppssamling och workshop, ett tyst rum, två arenor (föreläsningssal) och en matsal som också används för undervisning. Idrottsundervisningen, som bedrivs en timme i veckan för alla elever, är förlagd till en näraliggande idrottshall.

Undervisningen i de praktiska och laborativa delarna i de praktisk-estetiska ämnena samt i de naturorienterande ämnena är till viss del förlagda till Kunskapsgården i Falun. Kunskapsskolan i Nacka har i viss mån även egen utrustning för detta ändamål. På skolan finns en bild- och formverkstad, som skolan planerar en utbyggnad av, och viss utrustning för NO-laborationer. För undervisning i hem- och konsumentkunskap finns ingen för ändamålet avsedd lokal utan skolans mottagningskök används för elevpraktik vid lunchserveringen, elevernas brödbakning och dylikt.

På Kunskapsskolans webbplats "Kunskapsporten" presenteras Kunskapsskolans undervisningsstruktur. Där finns också undervisningsmaterial att hämta för elever och lärare. Kopplat till olika "steg, projekt och kurser" finns mål, arbetsuppgifter och redovisningsnivåer preciserade. Kunskapsskolan har utvecklat egna läromedel i matematik samt engelska och ett utvecklingsarbete pågår för att även framställa ett läromedel i svenska. Även föräldrar har tillgång till "Kunskapsporten". För att få tillgång till "Kunskapsporten" behöver eleverna tillgång till datorer. Sammanlagt finns det 45 datorer vid skolan att använda i undervisningen, samtliga med internet-uppkoppling. Enligt rektorn och de intervjuade eleverna råder viss brist på datorer och efterfrågan är hög. Eleverna menar att det ofta är långa väntetider för att få tillgång till en dator.

De elever som intervjuades framförde att de önskade fler smårum med datorer för att få en förbättrad arbetsmiljö. Den s.k. redaktionen är en stor öppen arbetsyta med ett stort antal datorer och miljön upplevs som stökig och stressig.

Andra läromedel än "Kunskapsporten" finns tillgängliga för eleverna inom varje ämne vid workshops eller föreläsningar. Skolan har inget eget bibliotek och besök i något näraliggande bibliotek sker inte i organiserad form.

De elever som intervjuades ansåg att de har bra arbetsmaterial som är utformat så att självständighet och vilja att gå vidare i studierna uppmuntras.

3.4 Undervisningens innehåll och arbetsformer

Skolan följer läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, och de nationellt fastställda kursplanerna för grundskolan har konkretiserats. Kunskapsskolan i Nacka tillämpar Kunskapsskolans pedagogiska upplägg som utgår ifrån en individualiserad utbildning i tid och kravnivå. För eleven innebär det ett stort mått av eget ansvar och egen planering. Eleven kan anpassa sitt lärande till studier i olika takt och får stöd av handledaren och en loggbok för planerings- och reflektionsarbete.

Kunskapsskolan i Nacka har ett timplanelöst undervisningssystem. Enligt Kunskapsskolans ansökan om godkännande av skolan i Nacka skall verksamhetstiden för eleverna uppgå till 4 259 timmar i årskurs 5 – 9. Enligt rektorn finns inget underlag på skolan för elevernas verksamhetstid då det numera står klart att skolan inte skall bedriva undervisning i årskurs 5.

I samarbete med kommunen anordnas modersmålsundervisning i tolv olika språk, och denna undervisning berör åtta procent av skolans elever. Drygt en procent av skolans elever omfattas av undervisning i svenska som andraspråk. För dessa elever anpassas arbetet efter hand och utifrån individuella behov i stegen, handledningen och i bedömningen.

Varje elev påbörjar under terminens första vecka arbetet med sin individuella studieplan. Med stöd av sin handledare skissar eleven på sina individuella terminsmål, utifrån de långsiktiga mål som eleven, föräldern och handledaren enats om när eleven började i Kunskapsskolan. Handledaren träffar varje elev i sin basgrupp 15 minuter per vecka för att upprätta en veckobaserad kortsiktig planering relaterad till

studieplanen och måluppfyllelsen i föregående veckas planering samt ta upp eventuella problem i skolsituationen.

Svenska, matematik, engelska och moderna språk studeras enligt Kunskapsskolans stegmodell och uppgår till 35 steg per ämne. Som språkval erbjuder skolan franska, spanska och tyska. Inom varje steg anges mål samt beskrivningar av moment och uppgifter. Beroende på elevens "lärstil" finns möjlighet att välja en strukturerad väg eller en personlig väg genom respektive steg. Inom vart och ett av de ämnen som nämnts ovan ingår också ett antal s.k. projektsteg då kunskaperna skall tillämpas i ett problembaserat uppdrag. Inom ramen för projektsteget genomförs också moment av diagnostisering av elevens kunskaper från de närmast föregående stegen.

Vid Kunskapsskolan i Nacka läses övriga ämnen genom olika kurser, s.k. Trådkurser, Jagkurser och Europakurser. Eleverna läser en kurs i taget. Kurserna innebär tematiska och ämnesövergripande studier. I Trådkurserna ingår framför allt samhällsorienterande- och naturorienterande ämnen, svenska, teknik, bild, slöjd och musik. I Jagkurserna ingår ämnen som idrott och hälsa, biologi, kemi, hem- och konsumentkunskap, samhällskunskap och religionskunskap medan Europakurserna framför allt innehåller geografi, samhällskunskap och historia. Inom varje kurs får eleven, tillsammans med handledaren, välja olika svårighetsgrad (blå, röd eller svart pist). Under årskurs 6 och 7 läser eleverna endast blå pist.

Skoldagen börjar med en basgruppssamling som varar cirka 30 minuter. Ett stående inslag är att eleverna och handledaren gemensamt tittar på TV-nyheter och diskuterar dessa. Dessutom går de igenom dagens aktiviteter och eleverna gör sin planering för dagen. Därefter, fram till eftermiddagens basgruppssamling vid skoldagens slut, förfogar varje elev över sin egen tid enligt sin planering. Skoldagen kan innehålla föreläsningar inom ramen för en pågående kurs eller kommunikationspass där muntlig kommunikering varvas med teoretiska genomgångar inom ett stegämne. Dagligen erbjuds dessutom olika workshops, då eleven väljer en arbetsplats i anslutning till ämnets institution. Där finns ämneslärare, datorer och material som behövs för ämnet.

Vid Kunskapsgården i Falun bedrivs viss undervisning inom ämnena hem- och konsumentkunskap, slöjd och bild. Enligt rektorn vid Kunskapsskolan i Nacka är undervisningen vid Kunskapsgården i Falun ett komplement, i form av praktiska moment, till den undervisning som ges i respektive ämne vid skolan. I ämnena bild och slöjd är en viss del av undervisningen förlagd till skolan genom verksamheten i skolans bild- och estetverkstad. Här får eleverna undervisning av en utbildad bildlärare. Veckorna vid kunskapsgården förbereds på hemskolan enligt de anvisningar som finns på Kunskapsporten. Dessa förberedelser innefattar bl.a. två dagar per termin som eleven får hemuppgifter. Det innebär bl.a. att eleverna i ämnet hem- och konsumentkunskap tränar i hemmet under föräldrarnas ledning att göra den maträtt de skall laga till på kunskapsgården. Föräldrarna skall efter genomförd hemuppgift skriva ett "omdöme" hur genomförandet fungerade som sedan inlämnas till handledaren.

Vid Kunskapsskolan i Nacka ordnas s.k. hemstudiedagar för de elever som avtalat om detta med sin handledare. Eleven måste "kvalificera" sig för hemstudier genom god ambition och god förmåga att ta ansvar samt genom att ha ett intyg från föräldrarna som godkänner hemstudier. Skolverket har tagit del av de skriftliga rutiner som är fastställda på ledningsmöte och utformade för elevernas individuella hemstudier. Av rutinerna framgår det att omfattningen av hemstudierna kan öka stegvis upp till ibland två dagar per vecka. De elever som inte är aktuella för hemstudiedagar arbetar i skolan och erbjuds eller kallas till olika workshops och stödgruppstider.

Av de elever som Skolverket talade med i årskurs 6 – 9 arbetade de flesta i hemmet en till två dagar per vecka. Det fanns vid Skolverkets besök inga skillnader i omfattningen av hemstudiedagar beroende på elevens ålder. Vid intervjun med eleverna framkom att de som utnyttjade möjligheten till hemstudiedagar tyckte att det fungerade mycket bra eftersom de fick bra instruktioner i förväg och att hemstudierna följdes upp noggrant av handledarna. Skälet till att många elever ville arbeta hemma var att de då hade tillgång till egen dator och att de fick bättre arbetsro hemma än i skolan.

De elever som inte arbetar hemma är i skolan under onsdagen då extra utrymme ges för undervisning i mindre grupp eller enskilt.

Skolan eftersträvar att eleverna skall erbjudas daglig fysisk aktivitet inom ramen för skoldagen. Därför har skolan infört en "hälsoruta" i elevernas loggbok där eleverna skall fylla i sin dagliga motion. Avsikten är att eleverna dagligen skall bokföra och veckovis reflektera över sin aktivitetsgrad. Enligt de intervjuade eleverna fungerar inte arbetet med "hälsorutan". De ansåg att den inte får den uppmärksamhet som behövs för att motivera daglig bokföring.

Lärarna anser sig ha mycket god kännedom om alla elever i arbetslaget, deras studiesituation, resultat och stödbehov. Eleverna som Skolverket talade med ansåg att de får bra hjälp av sina lärare och de vet var läraren finns till hands om de behöver hjälp. De flesta av eleverna som Skolverket talat med upplever det egna ansvaret som positivt. Det kan dock ta tid när eleven är ny på skolan att komma in i arbets sättet.

Det framkom i samtal med lärare, elever och rektorn att det finns elever som inte riktigt passar in i det pedagogiska upplägg som skolan har. De menar att inte alla elever kan hantera den frihet under ansvar som ges. Eleverna menar att de som inte klarar av arbetsformen slutar på skolan. Elevomsättningen på skolan har tidigare varit hög men har under senare tid stabiliserats. Stabiliseringen beror enligt rektorn på att skolan har blivit allt tydligare i sin information och introduktion i Kunskapsskolans arbetssätt.

Enligt såväl elever som lärare varierar arbetsformerna i undervisningen vid skolan, vilket också kunde observeras vid Skolverkets besök. Där gavs exempel på såväl individuellt arbete som arbete i mindre och större grupper. Vidare förekom lärarledda genomgångar där undervisningen i hög grad tog utgångspunkt i elevernas tankar och erfarenheter.

De intervjuade föräldrarna ansåg att skolans pedagogiska struktur och handledarnas engagemang ger eleverna förutsättningar att stimuleras på ett konstruktivt sätt. Vidare menade föräldrarna att eleven har ett nära samarbete med handledaren och att samtliga lärare inom arbetslaget har en mycket god personkännedom om varje elev. De intervjuade föräldrarna framhöll att det är lätt att nå skolans personal, lärare eller skolledning, när behov finns.

3.5 Skolans resultat och betygssättning

De nationella ämnesproven i år 9 har genomförts. Skolan har redovisat sammanställningar över de senaste provresultaten i år 9, vilka visar att 90 procent av eleverna har uppnått nivån godkänd i svenska, 94 procent i engelska och 78 procent i matematik.

Enligt Skolverkets statistik nådde 77 procent av alla elever i årskurs 9 målen i samtliga ämnen våren 2004, vilket understiger det förväntade värdet enligt Skolverkets analysverktyg SALSAS¹ med åtta procentenheter. Riksnittet för elever i årskurs 9 som nådde målen 2004 var 76 procent.

Kunskapsskolan i Nacka har fått Skolverkets medgivande att utfärda betyg enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet. Kunskapsskolan har lokalt konkretiserade betygskriterier i samtliga ämnen. I de ämnesintegrerade kursämnena väljer eleven nivå utifrån blå, röd eller svart pist. Pistvalet motsvarar betygskriterier för G, VG och MVG. Inom de fyra stegämnena innehåller varje steg mål som leder mot de nationella målen. Målen på steg 1- 20 innehåller de kunskaper som alla bör uppnå och som leder till godkänt betyg efter skolår 9. Steg 21-35 rymmer mer avancerade kunskapsmål som kan leda till ett högre betyg. Genom ytterligare påbyggnadssteg kan elever som nått upp till kunskapsmålen på steg 35 erbjudas möjlighet att arbeta vidare med gymnasieskolans A-kurser. Andelen elever i årskurs 9, vid Kunskapsskolan i Nacka, som våren 2004 var behöriga att söka till nationellt program var 94,3 procent. Genomsnittet vid de kommunala skolorna i Nacka kommun var vid samma tidpunkt 92,4 procent. Av Skolverkets betygssammanställning för årskurs 9 våren 2004 vid Kunskapsskolan i Nacka framgår att ämnet hem- och konsumentkunskap hade högst andel betyg ”Mycket väl godkänd” (49,4 %) av samtliga ämnen.

Lärarna träffas regelbundet i olika ämnesgrupper vid skolan för att diskutera bl.a. bedömningsfrågor. Vid betygssättning av elever finns dels som rutin att ämneslärarna träffas för att gå igenom elevernas betyg i ämnet, dels att handledarna inom respektive arbetslag gemensamt diskuterar varje elevs betyg i årskurs 8 och 9. Betygen sätts av den lärare i arbetslaget som är ansvarig för och undervisande i ämnet. Betygen i hem- och konsumentkunskap och slöjd sätts av elevens handledare som till stöd har betygsunderlag från kunskapsgårdens lärare och andra lärare som be-

¹ För att få en mer nyanserad bild av skolornas betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser – SALSAS. Verktöget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende ”andel elever som uppnått målen” respektive ”genomsnittligt meritvärde” med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer såsom föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

dömt elevernas prestationer i ämnet. Ingen av handledarna har utbildning för att undervisa i något av dessa två ämnen. Betygen i bild och musik sätts för alla berörda elever av de lärare som är undervisande och ansvarig för respektive ämne.

Elevers kunskapsutveckling tas upp och följs upp vid utvecklingssamtalen, som hålls med elever och deras föräldrar två gånger per läsår. Vid utvecklingssamtalen belyses dels elevens sociala utveckling och dels den kunskapsmässiga utvecklingen i förhållande till kursplanernas mål. Samtalen mynnar ut i ett antal mål, såväl kunskapsmässiga som sociala, som sedan följs upp vid nästa utvecklingssamtal. Enligt elever och föräldrar är dessa samtal ett gott stöd för elevens utbildning och ger möjlighet för föräldrarna att ge sina barn god support. Föräldrarna framhåller att de på olika sätt blir väl informerade om de kunskapsmål eleven har att uppnå och sträva efter.

Vid Skolverkets samtal med elever framkom att flera av dem upplever en oro för sin kunskapsnivå i de naturorienterade ämnena. Vidare menade eleverna att detta har resulterat i att de vid valet till gymnasieskolan ser naturvetenskapsprogrammet som svårt att klara. De intervjuade eleverna upplevde att deras valmöjlighet till gymnasieskolans program på grund av detta i praktiken begränsas.

3.6 Bedömning

Skolverket bedömer att verksamheten vid Kunskapsskolan i Nacka övergripande är av god kvalitet och ger kunskaper och färdigheter som motsvarar det offentliga skolväsendets. Utbildningen vid skolan följer ett pedagogiskt koncept som enligt Skolverkets bedömning ger varje elev en grundskoleutbildning anpassad till den enskilda elevens behov och förutsättningar.

Skolverket vill emellertid lyfta fram några områden där verksamheten bör förbättras (förbättringsområden) och områden där verksamheten måste förbättras (kritikområden).

Förbättringsområden

En viktig förutsättning för att en skola skall kunna ge eleverna kunskaper och färdigheter är att lärarna har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Vid Kunskapsskolan i Nacka handhas undervisningen i slöjd och hem- och konsumentkunskap av personal som saknar utbildning avsedd för undervisning i dessa ämnen. Skolverket bedömer att skolan bör öka andelen lärare med utbildning avsedd för undervisning i dessa ämnen i samband med nyrekrytering respektive kompetensutveckling.

Enligt läroplanen (Lpo 94), som Kunskapsskolan i Nacka sagt sig följa, har rektorn vid skolan ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel. God tillgång till datorer är en förutsättning för studier enligt kunskapsskolans koncept. På Kunskapsskolan i Nacka var det långa väntetider för eleverna att få tillgång till en fungerande dator när de behövde en. Arbetsmiljön framför allt i de utrymmen som benämns redaktioner upplevdes av elever som orolig. En lugn arbetsmiljö med

tillgång till datorer angavs av flera intervjuade elever som de främsta skälen till att de valde att förlägga sina studier till hemmet när tillfälle gavs. Skolverket bedömer att skolan bör tillhandahålla erforderliga hjälpmedel för studierna och erbjuda en arbetsmiljö så att alla elever känner att de har arbetsro och kan utnyttja studietiden effektivt i skolan.

Kritikområden

Undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap bedrivs delvis på Kunskapsgården i Falun, delvis på Kunskapsskolan i Nacka. Av inspektionen har framkommit att undervisningen i ämnet bygger på att delar av elevernas utbildning överläts till föräldrarna. Enligt Skolverkets bedömning är det inte förenligt med skolförfattningarnas krav att överlåta ansvaret för delar av elevernas utbildning på föräldrarna. Det grundläggande kravet på en likvärdig utbildning kan härigenom komma att åsidosättas.

Skolan har även ett generellt system med s.k. hemstudiedagar där en elev kan avtala med sin handledare, och med godkännande av föräldrarna, att upp till två dagar i veckan bedriva sina studier i hemmet. Detta är något som inte fanns med vid huvudmannens ansökan om godkännande för skolan.

En fristående skola är inte skyldig att fullt ut tillämpa de regler som gäller för motsvarande utbildning inom det offentliga skolväsendet. I skollagen anges endast att skolan skall ge kunskaper och färdigheter som är likvärdiga med dem som den offentliga skolan skall förmedla och också leva upp till de allmänna mål och den värdegrund som gäller inom det offentliga skolväsendet.

För det offentliga skolväsendet gäller uttryckligen att eleverna är garanterade en viss undervisningstid då det skall ske ett arbete som planeras av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärarens ledning. Något utrymme för distansundervisning finns inte inom grundskolan annat än för enskilda elever under speciella omständigheter. Detta innebär inte att eleverna alltid måste vistas i samma lokal som sin lärare. Eleven kan ha också ha uppgifter som skall lösas enskilt eller tillsammans med andra elever och som kan genomföras även om eleven under viss tid finns på annan plats inom eller utom skolans lokaler.

Motsvarande bestämmelser finns inte för en fristående skola men eftersom en fristående skola skall ge eleverna en utbildning som är likvärdig med den som det offentliga skolväsendet skall ge, måste ovanstående ändå tas som utgångspunkt för en bedömning av en fristående skolas verksamhet.

Enligt föräldrabalken har föräldrarna ett tillsyns- och omsorgsansvar för sina barn. Utifrån gällande praxis övertas detta tillsynsansvar av skolhuvudmannen under skoltid eftersom det råder skolplikt och föräldrarna därigenom är skyldiga att se till att barnen finns i skolan. Föräldrarna skall inte behöva vara oroliga för att något skall hända deras barn på grund av bristande tillsyn från skolans sida. Detta gäller oavsett om skolhuvudmannen är en kommun eller en fristående huvudman.

Skolverket anser det inte rimligt att en elev under närmare 40 procent av sin studietid skall kunna studera i hemmet även om de uppgifter som eleven har att utfö-

ra har givits av ansvariga lärare och att arbetet följs upp efteråt. Hemstudiedagarna medges vidare som alternativ för elevens ”vanliga” undervisning och inte specifikt för ett visst tema eller ett visst avgränsat projekt, vilket ger hemstudietiden en helt annan innebörd än vad som är förekommande på andra skolor, t.ex. andra Kunskapsskolor.

Skolhuvudmannen har som redovisats ovan ett tillsynsansvar för eleverna under skoltid och detta gäller även om eleven befinner sig på annan plats än i skolans lokaler, t.ex. för planerade studier i hemmet. Detta kan inte förändras genom en överenskommelse med vårdnadshavarna.

Eleverna uppfattar hemstudierna positivt eftersom de då har tillgång till en egen dator och har en god arbetsro. Det är dock skolans skyldighet att se till att eleverna har en god arbetsmiljö och tillgång till datorer eller andra hjälpmedel, som behövs för bedriva sina studier, i sin skola. Elever skall inte behöva förlägga delar av sin studietid utanför skolans lokaler för att uppnå detta.

Med hänvisning till vad som ovan framförts finner Skolverket att den modell som Kunskapsskolan i Nacka använder för s.k. hemstudiedagar inte är förenlig med de krav som ställs på utbildningen vid en fristående grundskola.

4 Allmänna mål och värdegrund

4.1 Skolans mål och värdegrund

I skolans verksamhetsplan framkommer att skolan prioriterar fyra utvecklingsområden läsåret 2004/05 (i prioritetsordning)

- förbättra arbetsmiljön och skapa arbetsro för eleverna
- förbättra kvaliteten i handledarsamtalen och stärka loggboksanvändandet vilket gynnar elevernas ansvarstagande för sina studier
- satsa vidare på goda betyg och resultat. Prioritera matematiken och elever i behov av särskilt stöd
- satsa på att sänka lärarnas arbetsbelastning bl.a. genom en ökad koncepttrogenhet.

Vid en genomförd enkätundersökning i februari 2004 framkom att 43 procent av eleverna vid skolan tyckte att de kan få arbetsro i skolan. Rektorn och de intervjuade lärarna menar att utan en god arbetsro och arbetsmiljö är det en uppenbar risk att även andra målsättningar äventyras. Strategi och aktiviteter för att öka arbetsron vid skolan återfanns i olika sammanhang under inspektionsbesöket.

Enligt rektorn och de intervjuade lärarna diskuteras värderingsfrågor kontinuerligt både i basgruppssamlingarna och i samtal under övriga skoldagen. Vidare menar de att skolans arbetssätt ger god personkännedom för alla på skolan vilket ger en samhörighetskänsla. Vid skolan finns en dokumenterad tydlighet i förhållningssättet gentemot varandra genom s.k. sociala trafikregler.

4.2 Skolans arbete mot kränkande behandling och för jämställdhet

För att förebygga mobbning och kränkningar vid skolan är kontakten mellan handledare och elev central, menar de lärare som intervjuades. De elever som Skolverket samtalade med ansåg att klimatet mellan elever och handledare är positivt och konstruktivt och att vuxna reagerar direkt och kraftfullt vid tendenser till kränkningar. Eleverna kände sig trygga i skolan och respekterade av sina lärare. Skolan har en organiserad verksamhet med kamrattstödjare.

Lärarna menade vidare att skolans arbetsätt där eleven har möjlighet att arbeta i egen takt och välja kamrater att arbeta med, minskar risken för kränkningar. De framhöll också att de terminsvis återkommande veckorna på Kunskapsgården i Falun har en viktig funktion för det sociala samspelet.

Kunskapsskolan i Nacka har uppvisat en handlingsplan mot mobbning och kränkande särbehandling. Skolans handlingsplan vid inspektionsbesöket omfattade hur vuxna bör agera förebyggande och i händelse av mobbning men saknade ett bredare perspektiv på olika former av kränkningar och inte heller någon förberedelse vid händelse av kränkning mellan vuxna och elever.

Huvudmannen för Kunskapsskolan i Nacka har under inspektionsprocessen kommit ut med uppdaterade riktlinjer till de enskilda skolorna, som också uppvisats för Skolverket, om vad ett handlingsprogram vid kränkande behandling skall innehålla. I riktlinjerna hänvisas till läroplanen och arbetsmiljölagen och det är det vidare begreppet kränkande behandling som omfattar alla på skolan som i fortsättningen skall användas.

Enligt rektorn är skolans personal medveten om anmälningsskyldigheten för grundskolepersonal enligt socialtjänstlagen (2001:453). Rutiner för att anmäla finns vid skolan.

4.3 Elevernas ansvar och inflytande

Vid Skolverkets inspektionsbesök gavs exempel på att den enskilda eleven, inom ramen för kunskapsskolornas koncept, till stor del kan påverka undervisningens innehåll, svårighetsgrad och arbetsätt. Eleverna är väl införstådda med mål och betygskriterier. Det pedagogiska upplägget erbjuder ett stort mått av eget ansvar och egen planering.

Skolan har gemensamma ordningsregler som eleverna får vara med att utforma. Eleverna ges via basgruppsråd och elevråd möjlighet att väcka frågor och diskussioner om skolsituationen. Skolans elevråd och elevrådsstyrelse sammanträder vardera varannan vecka och rektorn deltar i elevrådsstyrelsens möten en gång i månaden. Ordförande i skolans elevråd deltar i det "centrala elevrådet" som är ett centralt organ för elevinflytande där samtliga kunskapsskolor finns representerade. Tanken är att eleverna skall diskutera skolövergripande och skolspecifika frågor samt vara remissinstans i utvecklingsarbetet med Kunskapsportalen.

4.4 Allsidighet och saklighet i undervisningen

Undervisningen utgår från skolförfattningarna och de lokalt konkretiserade kursplanerna. Eleverna har tillgång till tidsenliga och allsidiga läromedel. Det finns tillgång till uppslagsverk och facklitteratur på skolan och nyhetssändningar från TV ses och diskuteras varje skoldag.

Enligt lärarna förs en kontinuerlig dialog i lärargruppen om allsidighet och saklighet i det dagliga undervisningsarbetet.

4.5 Elever i behov av särskilt stöd

Genom det veckovisa samtalet med handledaren och elevernas individuella planering upptäcks det snabbt om det uppkommer behov av särskilt stöd för någon elev. Alla elever som är i behov av någon form av stödinsats har, enligt rektorn, ett gällande åtgärdsprogram som utvärderas med regelbundenhet. Åtgärdsprogrammets främsta syfte är att de elever som behöver särskilt stöd verkligen får det. Elevens handledare ansvarar för upprättande av åtgärdsprogram, information till övrig personal samt utvärdering. Åtgärdsprogram upprättas tillsammans med elev och förälder.

Vid skolan finns ett organiserat stöd i elevvårdsarbetet i form av ett elevvårdsteam och elevvårdskonferens. Vid Skolverkets inspektionsbesök, fanns det 29 upprättade åtgärdsprogram. Andelen elever med någon form av anpassad studiegång var vid besöket ca 10 procent av eleverna vid skolan.

Skolan har en mindre undervisningsgrupp för elever i behov av stöd. Syftet är att ge eleverna arbetsro och goda förutsättningar. Undervisningen är anpassad till varje elevs individuella behov och vid Skolverkets besök omfattades ca 7 – 8 elever. Det är ingen elev som får all undervisning inom undervisningsgruppen utan olika elever kan komma ifråga vid olika tillfällen. Samtliga berörda elever har sin basgruppstillhörighet utanför den lilla undervisningsgruppen.

Sedan vårterminen 2003 köper Kunskapsskolan i Nacka riktad specialpedagogisk kompetens från Centrum för läs- och skrivsvårigheter i Nacka kommun. Rektorn tycker att samarbetet fungerar tillfredsställande och tänker sig ett fortsatt samarbete.

Under Skolverkets pågående inspektionsprocess vid skolan handläggs en anmälan till Skolverket om problem och brister vid en enskild elevs behov av särskilt stöd (dnr 2004:3123). Ärendet handläggs i särskild ordning vid Skolverket och behandlas således inte i denna inspektionsrapport.

4.6 Skolans kontakt med hem, samhälle och arbetsliv

Enligt intervjuade föräldrar fungerar kontakten mellan skola och hem mycket bra, och föräldrarna känner sig välkomna till skolan. De uppskattar att eleverna får en individanpassad utbildning och genom loggboken och Kunskapsportalen är målen lättillgängliga, vilket underlättar deras delaktighet. Föräldrarna har möjlighet att ge sina synpunkter på verksamheten genom en årligen återkommande utvärdering.

Skolan har regelbundna föräldramöten, både för hela skolan och i mindre konstellationer, samt föräldrautbildning i kunskapsskolornas konceptuella frågor. Skolchefsbrev skickas till hemmet månatligen. Föräldrarna menade att det är mycket lätt att få kontakt med skolans personal om behov uppkommer och lärarna är mycket snabba med respons via e-post.

Skolans kontakter med omvärlden sker på olika sätt, bl.a. har eleverna i årskurs 8 och 9 praktisk arbetslivsorientering (prao). Studiebesök i olika former genomförs med regelbundenhet.

Vid Skolverkets besök fanns inget föräldraråd vid skolan.

4.7 Bedömning

Skolverket bedömer att Kunskapsskolan i Nacka uppfyller författningarnas krav på att utbildningen skall motsvara de allmänna mål och den värdegrund som ligger till grund för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Enligt Skolverkets bedömning erbjuds eleverna vid Kunskapsskolan i Nacka mycket goda möjligheter att ta ansvar och ha inflytande över sin utbildning. Eleverna har inflytande både på utbildningens innehåll och på studietakten. Både elever och föräldrar har en kontinuerlig kontakt med handledarna och eventuella problem kan ofta lösas genom tidiga insatser. Skolverket bedömer sammantaget att skolan bedriver ett aktivt värdegrundsarbete av god kvalitet.

5 Skolans kvalitetsarbete

5.1 Skolans arbete med kvalitetsfrågor

Kunskapsskolan i Nacka har sedan den startade deltagit i huvudmannens företagsgemensamma och årliga kvalitetsundersökning av verksamheten. Kvalitetsundersökningen mäter resultaten på skolnivå respektive företagsnivå inom områdena arbetssätt, nöjdhet och arbetsro, organisation, pedagogiska mål, elevomsättning samt ekonomi. Kvalitetsundersökningen har formen av enkäter till elever, föräldrar och personal.

Resultaten för Kunskapsskolan i Nacka har dels redovisats vid personalkonferenser, dels vid föräldramöten. Dialoger, som enligt rektorn har varit mycket givande, har förts om enkätsvaren och som en följd därav har det framkommit vilka utvecklingsområden skolan bör arbeta med. Dessa utvecklingsområden prioriteras därefter i verksamhetsplanen för kommande läsår.

Skolans resultat utvärderas genom kvalitetsundersökningens resultat samt av resultaten från de nationella ämnesproven samt betygssammanställningar.

5.2 Skolans kvalitetsredovisning

Kunskapsskolan i Nacka har uppvisat kvalitetsredovisningar avseende de två senaste läsåren. Redovisningarna följer samma modell som Nacka kommuns skolors kvalitetsredovisning. Av kvalitetsredovisningen framgår hur skolan har arbetat med

att nå ett antal specificerade målområden i form av goda exempel såväl som förbättringsområden.

Kunskapsskolan i Nacka har också till Skolverket uppvisat en verksamhetsplan för läsåret 2004/05 som innehåller en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts föregående läsår och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte uppnåtts. Bedömningen av skolans måluppfyllelse utifrån verksamhetsplanen för läsåret 2004/05 planeras ske vid huvudmannens kvalitetsundersökning under våren 2005.

Huvudmannen för Kunskapsskolan i Nacka har under inspektionsprocessen uppvisat för Skolverket en mall samt anvisningar för hur kvalitetsredovisningar skall utformas för samtliga kunskapsskolor från och med läsåret 2005/06. Kunskapsskolornas kvalitetsredovisningar skall upprättas läsårsvis och innehålla en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. En sådan kvalitetsredovisning, med mål, analys av måluppfyllelse och åtgärder, skall utgöra delar i en kontinuerlig utvecklingsprocess för respektive Kunskapsskola.

5.3 Bedömning

Skolverket bedömer att Kunskapsskolan i Nacka följer upp och utvecklar sin verksamhet med engagemang och adekvata metoder.

Kunskapsskolan i Nacka har ett fungerande kvalitetsarbete med återkommande utvärderingar av måluppfyllelsen för verksamhetens olika mål. Skolan utarbetar årligen en kvalitetsredovisning som följer samma modell som Nacka kommuns skolors kvalitetsredovisning. Skolverket bedömer att Kunskapsskolan i Nacka uppfyller författningarnas krav på kvalitetsarbete och en årlig kvalitetsredovisning.